

**POSUDEK BAKALÁŘSKÉ / MAGISTERSKÉ PRÁCE
OPONENT**

Název	Průzkum vzorců užívání vodních dýmek mezi studenty pražských vysokých škol
Autor	Klára Vachutová
Vedoucí práce	Mgr. Marián Vanek (konzultant: Mgr. Adam Kulhánek, Ph.D.)
Oponent práce	Mgr. Kateřina Lukavská, Ph.D.

Hodnocená položka	Úroveň a charakteristika položky	Body
<p>Abstrakt</p> <p>Obsahuje abstrakt všechny klíčové části (východiska, cíle, výzkumné otázky či hypotézy, použité metody, hlavní výsledky a jejich implikace)?</p> <p>Koresponduje abstrakt s obsahem práce?</p> <p>Má abstrakt přiměřený rozsah?</p>	<p>Výborná úroveň – kvalitně zpracovaný stručný souhrn obsahující všechny klíčové informace (5). <i>Jediná drobnost je, že chybí údaj o velikosti výzkumného souboru.</i></p>	5 / max. 5
<p>Odůvodnění a rešerše odborné literatury</p> <p>Je zdůvodnění práce logické?</p> <p>Byla zvolena adekvátní literatura a je její záběr vzhledem k tématu dostatečný/úplný?</p> <p>Je zvolená literatura aktuální?</p> <p>Je použitá literatura řádně citována?</p> <p>Je použitá argumentace prezentována standardním způsobem?</p> <p>Byl dosavadní výzkum podroben kritice?</p>	<p>Výborná úroveň – význam a praktické implikace práce jsou dobře definovány. Teoretický nebo empirický základ je dobře popsán včetně práce zahraničních autorů a v práci diskutován. Je předložen odpovídající a kritický přehled dosavadních výzkumů, který odpovídajícím způsobem interpretuje současné poznatky a kontroverze v oboru. Argumentace použitá v práci může být inovativní a pro obor přínosná (16-20).</p>	17 / max. 20

<p>Použité metody a logika struktury práce</p> <p>Jsou jasně stanoveny a zdůvodněny cíle práce, výzkumné otázky či hypotézy?</p> <p>Je zdůvodněna volba použitých metod (rozsah a metoda výběru vzorku, tvorba, zpracování a analýza dat)?</p> <p>Jsou všechny použité metody a postupy dobře a podrobně popsány, umožňuje popis replikaci?</p> <p>Byla věnována pozornost reliabilitě a validitě dat?</p> <p>Má práce logickou strukturu?</p>	<p>Velmi dobrá úroveň – všechny použité klíčové metody a postupy jsou podrobně popsány a odpovídají současné vědecké praxi (11-15).</p> <ul style="list-style-type: none"> - chybí popis měřených proměnných 	<p>14/ max. 20</p>
<p>Zpracování tématu a interpretace získaných poznatků</p> <p>Jsou závěry prezentovány srozumitelně?</p> <p>Jsou prezentovány všechny relevantní poznatky?</p> <p>Byly vzaty v potaz silné i slabé stránky práce?</p> <p>Jsou závěry korektní?</p> <p>Byly vzaty v úvahu alternativní vysvětlení?</p> <p>Jsou závěry diskutovány v kontextu soudobého výzkumu?</p> <p>Jsou učiněna doporučení pro další výzkum nebo opatření?</p>	<p>Výborná úroveň – výsledky prezentovány srozumitelně a jeví se jako správné. Správná interpretace výsledků je provedena s kritickým zohledněním možných alternativních vysvětlení. Jsou diskutovány slabé i silné stránky práce včetně implikací pro interpretace poznatků. Výsledky jsou diskutovány v kontextu dalších výzkumů a zdůrazňují přínos k rozvoji vědomostí (nebo vývoji nových technik a postupů). Jsou učiněna jasná a odpovídající doporučení pro další výzkum nebo opatření (24-30).</p> <ul style="list-style-type: none"> - při analýze počátečního věku užívání jsem nezaznamenala, že byla provedena kontrola pro přítomnost odlehlých pozorování (resp. normality rozložení) - chybí hlubší diskuze problematiky souběžného užívání vodní dýmky a dalších nikotinových/tabákových produktů 	<p>26/ max. 30</p>
<p>Etické aspekty práce</p> <p>Byly vzaty v úvahu etické otázky?</p> <p>Nedošlo k ohrožení zájmů účastníků výzkumu?</p>	<p>Výborná úroveň – etická pravidla výzkumu a ochrana osobních údajů jsou dostatečně ošetřeny. Jsou diskutovány všechny etické konflikty výzkumné činnosti. Autor bere v potaz společensko-kulturní dopad práce (9-10).</p>	<p>10 / max. 10</p>

<p>Jsou diskutovány etické konflikty výzkumné činnosti?</p>		
<p>Odborný a společenský přínos a celková úroveň práce.</p> <p>Pojednává práce aktuální/praktický problém?</p> <p>Je práce přínosná z hlediska oboru?</p> <p>Obsahuje práce všechny klíčové části?</p> <p>Má práce dostatečný či přiměřený rozsah?</p> <p>Je práce logicky uspořádána?</p> <p>Je práce z formálního hlediska bez chyb?</p>	<p>Velmi dobrá úroveň – práce pojednává aktuální a praktický problém v kontextu oboru. Je zpracována na velmi dobré úrovni, text je vhodně členěn a jsou dodrženy všechny zásady logické i formální strukturace textu (8-11)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hlavní přínos práce vnímám v tom, že zmapovala užívání vodní dýmky do větší hloubky než je běžné v českém prostředí. Na druhou stranu řeší podobné otázky jako již byly dříve řešeny v zahraničních výzkumech. 	<p>11 / max. 15</p>

Celkové hodnocení úrovně práce

<p>Komentář oponenta (celkové shrnující hodnocení, poznámky)</p>	<p>Téma je relevantní ke studovanému oboru. Práce má standardní strukturu, obsahuje všechny podstatné části, je psaná srozumitelnou češtinou. Nezaznamenala jsem výrazné chyby ani při práci s literaturou ani při plánování, realizaci a reportování vlastního výzkumného šetření.</p> <p><i>Poznámky k teoretická části:</i> Celkově je teoretická část plynulá, kapitoly smysluplně navazují a celkově se autorce daří prostřednictvím popisu epidemiologie (kapitola 2.1.2), závislosti (2.1.3) a zdravotních rizik kouření tabáku (2.1.4), argumentovat, že problematika užívání vodní dýmky zasluhuje pozornost. Popis různých nikotinových výrobků je možná trochu redundantní, ale chápu na druhou stranu snahu představit téma konzumace tabáku/nikotinu v co největší komplexnosti. Oceňuji kapitolu 2.1.2, kde je detailně popsána epidemiologie užívání nikotinu. Odstavce, které se věnují prevalenci užívání dílčích nikotinových produktů by bylo možné ještě zpřehlednit – zejména v případě užívání vodní dýmky, což je hlavní figurou práce, by stálo za to uvést detailnější údaje a také údaje o prevalenci souběžného užívání vodní dýmky a dalších nikotinových produktů (resp. zařadit už sem informace uvedené v kapitole 2.2.5). U každého epidemiologického údaje (nebo alespoň odstavce) by měl být jasně uvedený zdroj.</p> <p>Drobnou výhradu mám k oddělenému uvedení epidemiologie a zdravotních důsledků pro tabákové produkty obecně a pro vodní dýmku specificky. Propojení těchto dvou částí (2.1 a 2.2) by autorce umožnilo lépe porovnávat / syntetizovat poznatky a v důsledku pak lépe vyostřit specifičnost vodní dýmky mezi ostatními tabákovými produkty. Je ale třeba říct, že autorka přímé srovnání v některých aspektech nabízí, např. v kapitole 2.2.8, což vnímám pozitivně. Na některých místech by bylo třeba ještě srovnání lépe dopracovat – např. nedává úplně smysl srovnávat objem kouře produkovaného při vykouření jedné cigarety s objemem kouře produkovaném během jedné seance s vodní dýmku, když zároveň není zohledněna výrazně odlišná frekvence užívání obou produktů (např. u běžných cigaret je běžná konzumace několika kusů za den, zatímco u vodní dýmky jde spíš o 1 ks za několik dní?).</p> <p>Celkově autorka cituje 60 zdrojů, přičemž převážně jde o vysoce relevantní a recentní odborné články. V tomto směru je práce nadstandardní.</p>
--	--

Zaznamenala jsem pouze jednu drobnou chybu v citaci (na s. 26 „Přes 95 % respondentů Weinfurtova průzkumu kouří dýmku spíše ve společnosti a pouze 4 % o samotě“ – chybí rok) a jednu chybu gramatickou (na s.22: „Mezi země s výrazně rozvinutou komunitou vodních dýmek se řadí Španělsko, Brazílii, Egypt a také Českou republiku (Kopáček, 2018).“).

Poznámky k praktické části:

Výzkum byl koncipován v zásadě deskriptivně (explorační výzkum) a cílem bylo zmapovat prevalenci, vzorce a informovanost o rizicích užívání vodních dýmek mezi studenty pražských vysokých škol. Zvolenou metodu kvantitativního dotazníkového šetření vnímám jako přiměřeně zvolenou. Oceňuji, že autorka dotazník vlastní výroby před „ostrým“ použitím podrobila pilotnímu testování. Výhrady lze mít ke kompozici vzorku – samovýběr respondentů není optimální metoda, má-li studie ambici zjišťovat prevalenci (je možné, že zájem o účast ve studii zaměřené na užívání vodní dýmky budou mít právě uživatelé vodní dýmky – to potvrzují i výsledky – pouze 26,6 % respondentů uvedlo nulovou zkušenost s vodní dýmku). Nicméně chápu, že možnosti sběru dat pro potřeby bakalářské práce jsou omezené, jen je třeba s tím počítat při stanovování cílů/interpretaci výsledků. Autorka navíc tento limit správně reflektuje v rámci Diskuze. Přes výše uvedené výhrady, lze soubor 1201 VŠ studentů považovat za dostatečně velký a strategii náboru participantů za sofistikovanou (osloveny různé Facebookové skupiny pražských vysokých škol/kolejí) a dobře popsanou v rámci práce.

Z hlediska zpracování dat oceňuji autorčino explicitní odlišování explorační a konfirmační části výzkumu. Co se týče uvádění výsledků, tak vše je popsáno dostatečně podrobně, místy však nepřehledně (např. na s. 38). Škoda, že autorka nepoužila standardní strukturu a formátování tabulek (např. podle APA nebo AMA doporučení). Vytknout lze paralelní uvádění výsledků v tabulkách a v textu. Na druhou stranu to napomáhá rychlé orientaci ve výsledcích. Někdy jsou informace v textu zkratkovité – např. na s.43 jsou uvedeny hodnoty skóre na Likertově škále, ale není uvedeno, čeho se skór týká. Celkově by bylo vhodné zjišťované proměnné popsat v rámci Metod. Některé věty jsou obtížně srozumitelné (např. na s. 52: „Klasické cigarety, elektronická cigareta a šňupací tabák vykazují snižující se četnost se zvyšující se frekvencí.“). Co se týče souběžného užívání vodní dýmky a dalších nikotinových produktů, autorka nabízí pouze pořadí produktů (nejčastěji jsou spolu s vodní dýmku užívány klasické cigarety...). Zajímavé by ale bylo zejména shrnout, jak časté je

	<p>souběžné užívání s dalšími produkty a jak např. souvisí intenzita užívání vodní dýmky s intenzitou užívání jiných produktů. Co se týče věku prvního užití, autorka uvádí rozsah 5-24 let. Byla provedena analýza pro přítomnost odlehlých pozorování? Odhaduji, že hodnota „5 let“ by se jako odlehlé pozorování mohla kvalifikovat. Zároveň předpokládám, že by tato odlehlá hodnota mohla ovlivnit uvedený rozdíl ve věku prvního užití mezi těmi, kdo vyzkoušeli prvně vodní dýmku v rodině oproti těm, kteří ji prvně vyzkoušeli s přáteli. Pokud by autorka chtěla rozdíl testovat, pak by bylo potřeba ověřit normalitu a/nebo volit neparametrické testy. K hypotéze H2: Rozdíl mezi skupinami byl sice prokázán, a autorka použila dvojstranný test, ale nepředpokládala přece jen, že bude rozdíl v opačném směru? Tedy že podíl těch, kteří vnímají kouř z vodní dýmky jako škodlivější (oproti cigaretovému), bude u uživatelů nižší než u neuživatelů (odpovídalo by to i rozdílu zjištěnému v rámci testování hypotézy H1).</p> <p>Diskuze je provedena celkem standardním způsobem. U některých zjištění je jejich diskuze nedotažená (např. co se týče souběžného užívání vodní dýmky a dalších nikotinových produktů – s. 55, 2. odstavec).</p> <p>Celkově je práce kvalitní a autorka v ní prokázala schopnost pracovat s odbornou literaturou i schopnost realizovat empirický kvantitativní výzkum.</p>
Doplňující otázky k obhajobě	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozlišují zmiňované epidemiologické výzkumy různé náplně vodní dýmky (zejména tabákové versus náhražkové náplně)? Může to být problém, pokud nerozlišují? 2. Bylo při náboru participantů dopředu deklarováno, že se jedná o výzkum zaměřený na užívání vodní dýmky? Pokud ano, jak mohl tento fakt ovlivnit zjištěné výsledky? Jak by bylo možné tento případný vliv omezit?
Body celkem	83 / max. 100 bodů
Navrhované hodnocení	<i>Práci doporučuji k obhajobě, celkově hodnotím výborně.</i>
Datum	21.8.2021
Jméno a příjmení, podpis	Kateřina Lukavská, Ph.D.